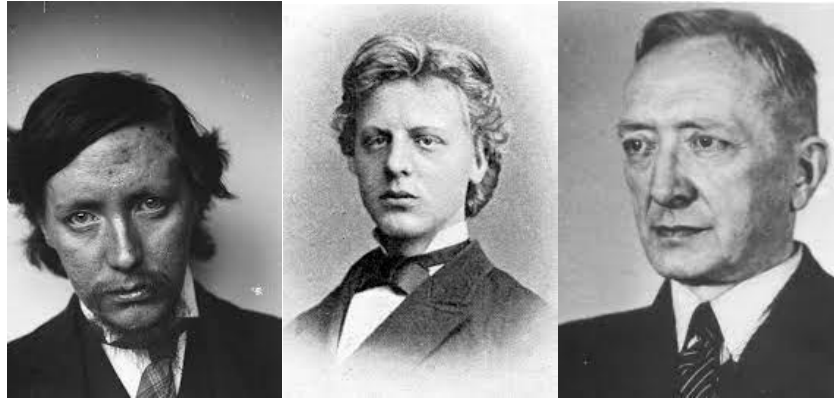

Reflecties van Willem Kloos

---Hans Anten

Amsterdam februari 1883. Kloos zijn tred was hoekig en nors; zijn lopen bokkig en bars. De boerse boerin – kleiïge wind – geselde zijn gegroefd gelaat. Hij wist hij was gelicht uit de stijgbeugel van zijn beginsel. Van onverzettelijk gelijk naar onzeker tasten: hij gooide voorlopig de theorie van God in 't diepst van zijn gedachten mijlen ver weg. Had hij de liefde die vriendschap heet niet verzaakt door slinks gekonkel met ouders? Hij, overhaast testamentair executeur, nog voor de gestorvene ter aarde was besteld. Succes van de uitgave legde het nu af tegen nood van het geweten. Zijn denken werd twijfelen. Was hij te ver gegaan in het compileren en emenderen dat het een lust was van Perks Mathilde-krans?

~~~

Blind ging Kloos wikkend en wegend zijn weg, niet wetend waar. Op de Passeerdergracht passeerde hij het ravissante rode paleis waar hij

gewoon was zich te warmen aan de wufte genoegens van veile vrouwen. Nu neeg hij schichtig de blik, de meisjes lieten hem koud. Brandlucht rook hij niet. Ze waren schoolmakers geweest, hij en Jacques. Hoe vaak hadden ze niet tijdens hun kortstondige symbiose in dichte rook en grauwe warmte van een niet geluchte zolderkamer gesproken over Schoonheid, Passie en Poëzie. Het vlassig baardje van Jacques binnen mondbereik. De liquidatie der zachtogige maagd van de Nederlandse dichtkunst daverde door het duister vertrek, voltrokken toch in saamhorigheid. Zeker, de reductie van het sonnettental was radicaal, de formele verbetering formidabel, de eliminatie van het gedateerde exorbitant. Maar telde niet het resultaat, of overschreed hij grenzen van het betamelijke? Aarzel en twijfel sloegen een weergaloos wig in zijn stalen zekerheid. Jawel, geen gedicht was ontkomen aan zijn machtige correcties. Te veel? Te vaak? Maar veelvuldig had hij de verzen gered van Beets, Ten Kate en De Génestet. Wat blikkie niettegenstaande, het meesterlijke residu dat *Gedichten* heette: een literair monument nu al, postuum en onwrikbaar.

~~~

Voor de open muil van de Walter Leopold van Brandhuizenbrug tandelachte Kloos zijn gebit bloot. Totaal getroffen was hij oulings door de hybris van heroïeke expressie in 'Tot heerschen is, wie zich beheerscht, bij machte'. Die regel evoceerde frappante visioenen voor zijn schrijverschap, waarin romans verschenen met protagonisten als deurwaarder en rentmeester, despotisch en soeverein. Was hij ooit in staat het schamele Nederlandse proza te tooien met de gesyncopeerde superioriteit van die gedroomde literatuur? Terug naar Perk nu, de jonggestorvene wiens erfenis hij geraffineerd had bemachtigd en subliem bezorgd, volledig overtuigd daarvan inmiddels. Zijn inleiding daarbij met de potentie van manifest, ontzagwekkend opzweepend voor het nieuwe, fenomenaal

vernietigend voor het oude. De ebbe en vloed van zijn stemmingen kanaliseerde hij thans definitief tot een enkele stroom van instemming en voldaanheid. Zijn introductie en bewerking van de krans zouden documenten worden, daarvan was hij overtuigd, waaraan men de ontwikkelde mens op slag herkent. Met magistrale kalmte nu voltooide Kloos zijn gang door het winterse Amsterdam.

(naar F. Bordewijk)

In: *Nieuwe stijloefeningen. Bij het afscheid van Fabian Stolk als UD Moderne Nederlandse Letterkunde*. Utrecht 2023.